

УДК 658:338.45

*О.Г. Чирва,
к. е. н., доцент, завідувач кафедри
маркетингу та управління бізнесом,
Уманський державний педагогічний
університет ім. Павла Тичини*

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Постановка проблеми. Формування регіональної політики щодо підвищення рівня конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи (регіону) повинне забезпечувати підвищення ефективності використання конкурентних переваг соціально-економічної системи регіону, зменшенню рівня забрудненості довкілля тощо. Диференціація у рівнях конкурентоспроможності регіональних економічних систем держави потребує використання диференційованих підходів щодо вибору типу регіональної політики щодо підвищення рівня конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи (регіону) враховуючи специфіку їх функціонування.

Зважений вибір виду регіональної політики щодо підвищення рівня конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи (регіону) дає змогу зосередити зусилля на забезпеченні ефективного використання її конкурентних переваг та забезпечує зовнішньоекономічну відкритість регіональної соціально-економічної системи, підвищує рівень розвитку соціальної сфери, і тим самим сприяє ефективному розвитку регіональної соціально-економічної системи в умовах ринку. При цьому, реалізація політики має бути довгостроковим процесом, основну її мету становить вирішення довгострокових структурованих завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування політики підвищення конкурентоспроможності регіональних соціально-економічних систем країни займаються науковці, а саме: Г. Азоєва, Л. Антонюка, В. Базилевич, В. Геєця, Б. Данилишина, В. Мунтіян, О. Наумова, С. Пирожкова,

С. Писаренко, Л. Семів, В. Сенчагова, А. Сухорукова, О. Шнипко, Ф. Фатхутдінова, А. Юданова та ін.

Усе це свідчить про актуальність теми статті, а відтак зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретичних положень і практичних рекомендацій з питань формування політики підвищення конкурентоспроможності регіональних соціально-економічних систем країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. В процесі розробки політики формування конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи (регіону) визначаються місце, роль і функції регіональної соціально-економічної системи в нових умовах господарської діяльності, визначається пріоритет розвитку регіональної господарської системи.

Стосовно України, то вона, протягом тривалого періоду, не мала законодавчо закріпленої політики розвитку регіональних господарських систем. Висвітлено тільки окремі елементи регіональної політики щодо підвищення рівня конкурентоздатності.

У програмному документі „Стратегія соціального і економічного розвитку України на 2004-2015 рр.” зазначається, що основним завданням регіональної економічної політики, яка спрямована на підвищення рівня конкурентоспроможності економіки держави, має стати сприяння подальшому розвитку науково-технічного і інноваційного потенціалу регіональних соціально-економічних систем. Тобто, повинні бути сформовані умови для створення на рівні кожного регіону виробничого комплексу сучасного типу спроможного динамічно розвиватися і забезпечувати внутрішні потреби, нарощувати обсяги експорту продукції, яка має високий рівень конкурентоспроможності, збільшення обсягу виробництва наукомісткої промислової продукції через найповніше використання вітчизняного виробничого потенціалу [1].

При цьому, Рада конкурентоспроможності України розробила проект (концепцію) „Монітор конкурентоспроможності України”, який є її основним продуктом. Зазначений проект передбачає просування ідеї конкурентоздатності на суспільно-громадському та державному рівнях на основі моніторингу і дослідженні

конкретних показників конкурентоздатності України в цілому та її найближчих держав-орієнтирів.

Монітор конкурентоспроможності буде інноваційним продуктом, що дозволить здійснювати системний моніторинг змін у рівні основних кількісних (статистичних) і якісних (опитування) показників конкурентоздатності, здійснювати своєчасний комплексний аналіз тенденцій, ризиків та перспектив таких змін (або сучасного стану) для України і, що є найбільш важливим, ініціювати обговорення і усвідомлення даних питань у масштабі найширших кіл громадськості та державно-політичних еліт [2].

Проте, розроблений проект, в основному, спрямований на підвищення національної конкурентоспроможності, нівелюючи увагу на заходах із підвищення рівня конкурентоспроможності самих регіональних соціально-економічних систем держави.

Варто відмітити, що регіональна політика щодо підвищення рівня конкурентоспроможності має бути відповідною державній регіональній політиці, і передбачає створення умов для конкурентної боротьби між регіонами, усунення нераціонального переміщення ресурсів, розробку програм розвитку регіональної економіки тощо. Отже, головною метою державної регіональної політики є формування умов для динамічного, збалансованого соціального та економічного розвитку України та її регіональних соціально-економічних систем, підвищення рівня життя населення, забезпечення дотримання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного її громадянина, незалежно від місця проживання, а також поглиблення процесів ринкової трансформації органів державної влади та органів місцевого самоврядування [3]. Нею охоплено всю систему взаємовідносин між регіонами і державою, з одного боку, та безпосередньо між регіонами – з іншого [4, С.882].

Зважаючи на різні рівні конкурентоздатності регіональних економічних систем держави і рівні їх безпеки, варто обрати один з видів регіональної політики щодо підвищення рівня конкурентоздатності. Взаємозв'язок між рівнями конкурентоздатності регіональних економічних систем держави та видів регіональної політики щодо підвищення рівня конкурентоздатності регіональної соціально-економічної системи (регіону) можна зобразити таким чином (рис. 1).

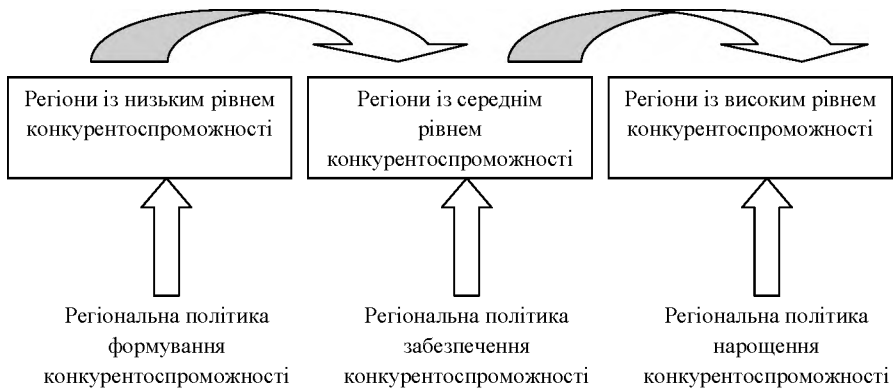

Рис. 1. Взаємозв'язок між рівнями конкурентоздатності регіональних економічних систем держави і видів регіональної політики щодо підвищення конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи

Зміст регіональної політики щодо підвищення рівня конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи (регіону) подано на рис.2.

Отже, метою державної регіональної політики підвищення рівня конкурентоспроможності повинно бути забезпечення збалансованості між конкурентоспроможністю та економічною безпекою регіональних соціально-економічних систем держави та формування умов щодо інтеграції регіональних соціально-економічних систем у єдиному економічному, політичному, правовому, інформаційному та культурному просторі держави.

Пріоритетним напрямом державної політики щодо підвищення рівня конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи (регіону) є поглиблення економічної інтеграції регіональних соціально-економічних систем на основі максимально ефективного використання конкурентних переваг регіональних соціально-економічних систем.

У свою чергу, метою регіональної політики підвищення рівня конкурентоспроможності є підвищення конкурентоздатності регіо-

нальної соціально-економічної системи (регіону) та забезпечення його економічної безпеки.

Рис.2. Зміст регіональної політики щодо підвищення рівня конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи (регіону)

Регіональна політика підвищення рівня конкурентоспроможності соціально-економічної системи (регіону) має передбачати стимулювання розвитку регіонів із низьким рівнем конкурентоспроможності та оперативне державне регулювання процесів підвищення рівня їх конкурентоздатності.

Принципами формування конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи (регіону) є:

- захист галузей від впливу іноземних конкурентів, що дасть змогу підприємствам на початковому етапі укріпити позиції на рівні внутрішнього ринку;

- розвиток базових галузей економіки регіональної господарської системи, які складають „ядро” конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи (регіону) .

- експорт лише тих товарів, виробництво яких на рівні регіону забезпечується з надлишком;

- відкритість економіки регіональної господарської системи, що сприятиме розширенню інвестиційних можливостей регіональної соціально-економічної системи.

Висновки. Варто зазначити, що процес реалізації регіональної політики формування конкурентоздатності регіональної соціально-економічної системи (регіону) потребує значної підтримки її розвитку як з боку держави, так і органів управління на регіональному рівні шляхом використання та реалізації регулюючих інструментів, спрямованих на зменшення регіональної асиметрії і формування передумов для виходу регіональної соціально-економічної системи з небезпечного стану.

Основними напрямками процесів формування конкурентоспроможності регіональної соціально-економічної системи (регіону) є: формування конкурентних переваг соціально-економічної системи регіону; налагодження міжнародних зв'язків; формування людського капіталу.

Важливий аспект у даному напрямку складає визначення того, наскільки є освоєною територія регіональної соціально-економічної системи, які існують можливості для розміщення нових об'єктів, які надають можливість сформувати конкурентоспроможність регіональної соціально-економічної системи (регіону); визначити оптимальну територіально-структурну побудову виробничого

комплексу, відповідність рівня спеціалізації території існуючому ресурсному потенціалу.

Регіональна політика підвищення конкурентоспроможності соціально-економічної системи (регіону) передбачає наявність сукупності чітко визначених дій органів управління регіональними соціально-економічними системами, які спрямовані на активізацію діяльності у всіх її сферах з метою підтримки стану безпеки соціально-економічної системи і формування нових основ її укріплення.

Список використаних джерел:

1. Черепніна О. Порівняльний аналіз конкурентоспроможності національних економік / О. Черепніна // Науковий вісник. – К., 2008. – С. 12 – 16.
2. Швиданенко О. А. Глобальна конкурентоспроможність: теоретичні та прикладні аспекти / Швиданенко О. А. / Державний вищий навчальний заклад „Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана”. – К. : КНЕУ, 2007. – 312с.
3. Про концепцію державної регіональної політики / Указ Президента України від 25 травня 2001р. - №341/2001.
4. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: підруч. / [С.І.Дорогунцов, Т.А.Заяць, Ю.І.Пітюренко та ін.]; за заг.ред. д-ра екон.наук, проф., чл.-кор. НАН України С.І.Дорогунцова. – К.: КНЕУ, 2005. – 988с.